Eiropas Savienības
Oficiālais Vēstnesis

LV
L sērija

2025/1754

21.8.2025.

EBTA UZRAUDZĪBAS IESTĀDES LĒMUMS Nr. 061/25/COL

(2025. gada 9. aprīlis)

EBTA Uzraudzības iestādes Ieteikums par konkrētiem produktu un pakalpojumu tirgiem elektronisko sakaru nozarē, kuros var būt nepieciešams *ex ante* regulējums, pamatojoties uz EEZ līguma XI pielikuma 5.czs punktā minēto aktu (*Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (2018. gada 11. decembris) (ES) 2018/1972 par Eiropas Elektronisko sakaru kodeksa izveidi*), kas pielāgots ar EEZ līguma 1. protokolu un nozaru pielāgojumiem, kuri iekļauti minētā līguma XI pielikumā [2025/1754]

EBTA UZRAUDZĪBAS IESTĀDE ("IESTĀDE"),

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Ekonomikas zonu ("EEZ līgums") ([1]) un Nolīgumu starp EBTA valstīm par Uzraudzības iestādes un Tiesas izveidi ("Uzraudzības iestādes un Tiesas nolīgums") ([2]), un it īpaši Uzraudzības iestādes un Tiesas nolīguma II daļas 5. panta 2. punkta b) apakšpunktu,

ņemot vērā EEZ līguma XI pielikuma 5.czs punktā minēto aktu (*Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu (ES) 2018/1972 (2018. gada 11. decembris) par Eiropas Elektronisko sakaru kodeksa izveidi*) ("Kodekss") ([3]), kas pielāgots ar EEZ līguma 1. protokolu un nozaru pielāgojumiem, kuri iekļauti minētā līguma XI pielikumā, un it īpaši Kodeksa 64. panta 1. punktu,

ņemot vērā Iestādes 2016. gada 11. maija ieteikumu par attiecīgajiem tirgiem elektronisko sakaru nozarē, kuros var būt nepieciešams *ex ante* regulējums ("Iestādes 2016. gada ieteikums") ([4]),

TĀ KĀ:

(1) Eiropas Komisija ("Komisija") 2020. gada 18. decembrī ir sniegusi Ieteikumu (ES) 2020/2245 ([5]) par konkrētajiem produktu un pakalpojumu tirgiem elektronisko sakaru nozarē, kuros var būt nepieciešams *ex ante* regulējums saskaņā ar Kodeksu ("Ieteikums (ES) 2020/2245"). Saskaņā ar Kodeksa 64. panta 1. punktu Komisija apspriedās ar Eiropas Elektronisko sakaru regulatoru iestādi, kas 2020. gada 16. oktobrī sniedza atzinumu.

(2) EEZ līguma mērķis ir izveidot dinamisku un viendabīgu Eiropas Ekonomikas zonu ("EEZ"), kura pamatotos uz kopīgiem noteikumiem un vienlīdzīgiem konkurences apstākļiem ([6]). Ņemot vērā šo mērķi un iepriekš minētos apsvērumus, Iestāde pieņem šo ieteikumu ("šis ieteikums"), kas saskaņots ar Ieteikumu (ES) 2020/2245, lai nodrošinātu kopējā tiesiskā regulējuma vienādu piemērošanu un juridisko noteiktību ieinteresētajām personām elektronisko sakaru tirgos EEZ.

(3) Papildus trim pamatmērķiem, proti, veicināt konkurenci, iekšējo tirgu un apmierināt galalietotāju intereses, Kodeksa mērķis ir veicināt arī ļoti augstas veiktspējas tīklu, tai skaitā fiksēto, mobilo un bezvadu tīklu, savienojamību, piekļuvi tiem un to izvēršanu visu EEZ iedzīvotāju un uzņēmumu interesēs.

([1]) OV L 1, 3.1.1994., 3. lpp.
([2]) OV L 344, 31.12.1994., 1. lpp., un EEZ papildinājums Nr. 59, 31.12.1994., 1. lpp.
([3]) OV L 321, 17.12.2018., 36. lpp.
([4]) EBTA Uzraudzības iestādes 2016. gada 11. maija ieteikums par attiecīgajiem produkta un pakalpojumu tirgiem elektronisko sakaru nozarē, kuros var būt nepieciešams *ex ante* regulējums, pamatojoties uz EEZ līguma XI pielikuma 5.cl punktā minēto aktu (*Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2002/21/EK par kopējiem reglamentējošiem noteikumiem attiecībā uz elektronisko komunikāciju tīkliem un pakalpojumiem*), kas piemērots ar Līguma 1. protokolu un nozares labojumiem, kuri iekļauti šā līguma XI pielikumā (OV L 84, 30.3.2017., 7. lpp., un EEZ papildinājums Nr. 20, 30.3.2017., 1. lpp.).
([5]) Komisijas Ieteikums (ES) 2020/2245 (2020. gada 18. decembris) par konkrētajiem produktu un pakalpojumu tirgiem elektronisko sakaru nozarē, kuros var būt nepieciešams *ex ante* regulējums saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu (ES) 2018/1972 (2018. gada 11. decembris) par Eiropas Elektronisko sakaru kodeksa izveidi (OV L 439, 29.12.2020., 23. lpp.).
([6]) EEZ līguma preambulas ceturtais apsvērums.

(4) Atbilstīgi stimuli ieguldījumiem jaunos ļoti augstas veiktspējas tīklos, kas atbalsta inovācijas saturiski bagātos interneta pakalpojumos, stiprinās EEZ starptautisko konkurētspēju, vienlaikus sniedzot ieguvumus patērētājiem un uzņēmumiem. Tādēļ ir svarīgi veicināt ilgtspējīgus ieguldījumus ļoti augstas veiktspējas tīklu attīstībā, piemērojot attiecīgi pielāgotu un prognozējamu tiesisko regulējumu.

(5) Viens no jaunā tiesiskā regulējuma mērķiem ir pakāpeniski samazināt ar nozari saistītos *ex ante* noteikumus, attīstoties konkurencei tirgos, un gala rezultātā nodrošināt, ka elektronisko sakaru tirgus regulē tikai konkurences tiesības. Atbilstīgi minētajam mērķim šā ieteikuma mērķis ir noteikt tos produktu un pakalpojumu tirgus, kuros var būt pamatota *ex ante* regulējuma piemērošana.

(6) Konkrēto tirgu definīcija laika gaitā var mainīties, jo tehnoloģiju attīstības, tirgus tendenču un regulējuma pilnveidojumu rezultātā var mainīties gan šādos tirgos pieejamo produktu un pakalpojumu iezīmes, gan pieprasījuma un piedāvājuma puses aizstāšanas iespējas. Šā iemesla dēļ šim ieteikumam būtu jāaizstāj Iestādes 2016. gada ieteikums.

(7) Kodeksa 64. panta 1. punktā Komisijai prasīts norādīt tos tirgus elektronisko sakaru nozarē, kuru iezīmes var būt par pamatu regulatīvu pienākumu uzlikšanai saskaņā ar konkurences tiesību principiem. Tāpēc šajā ieteikumā ir izmantoti konkurences tiesību principi, lai noteiktu konkrētos produktu tirgus elektronisko sakaru nozarē. Šā ieteikuma pamatā ir Uzraudzības iestādes un Tiesas nolīguma II daļas 5. panta 2. punkta b) apakšpunkts, saskaņā ar kuru Iestāde "formulē ieteikumus, sniedz atzinumus un paziņojumus vai pamatnostādnes par jautājumiem, ko reglamentē EEZ līgums, ja minētais līgums vai šis līgums to skaidri paredz vai ja EBTA Uzraudzības iestāde to uzskata par vajadzīgu".

(8) Regulatīvās iejaukšanās galvenais mērķis ir radīt galalietotājiem ieguvumus cenas, kvalitātes un izvēles iespēju ziņā, nodrošinot ilgtspējīgu konkurenci mazumtirdzniecības līmenī. Konkrēto tirgu norādīšanas sākumpunktam šajā ieteikumā vajadzētu būt mazumtirdzniecības tirgu noteikšanai, kas tiek veikta nākotnes perspektīvā, ņemot vērā noteiktu laikposmu un pamatojoties uz konkurences tiesībām. Ja mazumtirdzniecības tirgos valda pilnvērtīga konkurence bez vairumtirdzniecības regulējuma, valstu regulatīvajām iestādēm būtu jāsecina, ka saistītajiem vairumtirdzniecības tirgiem regulējums vairs nav vajadzīgs.

(9) Saskaņā ar Kodeksa 67. panta 1. punktu *ex ante* regulatīvo pienākumu uzlikšana var būt pamatota tikai tādos tirgos, kur ir kumulatīvi izpildīti visi trīs Kodeksa 67. panta 1. punkta a), b) un c) apakšpunktā minētie kritēriji. Šis ieteikums attiecas uz produktu un pakalpojumu tirgiem, kurus Iestāde, novērojusi vispārējās tendences EEZ, ir atzinusi par atbilstīgiem visiem trim kritērijiem. Tāpēc Iestāde uzskata, ka šiem tirgiem ir raksturīgās iezīmes, kas var pamatot regulatīvo pienākumu uzlikšanu vismaz dažos ģeogrāfiskos apgabalos un uz paredzamu laikposmu. Valstu regulatīvajām iestādēm, analizējot šos tirgus, būtu jāizvērtē, vai ir izpildītas Kodeksa 67. panta 2. punktā noteiktās papildu prasības.

(10) Pirmais kritērijs attiecas uz lieliem un ilglaicīgiem šķēršļiem ienākšanai tirgū. Tā mērķis ir noskaidrot, vai, kad un kādā mērā var notikt ienākšana tirgū, un apzināt attiecīgos faktorus sekmīgai ienākšanai elektronisko sakaru tirgū. No statiskā viedokļa šajā ieteikumā īpaši svarīgi ir divu veidu šķēršļi ienākšanai tirgū – strukturālie šķēršļi un juridiskie vai regulatīvie šķēršļi.

(11) Strukturālie šķēršļi ienākšanai tirgū izriet no izmaksu vai pieprasījuma apstākļu atšķirībām, kas vēsturisko operatoru un jaunpienācēju starpā rada asimetriskus nosacījumus un tādējādi jaunpienācējiem traucē vai neļauj ienākt tirgū. Piemēram, var arī uzskatīt, ka pastāv lieli strukturālie šķēršļi, ja tirgum ir raksturīgas absolūtās izmaksu priekšrocības, nozīmīgi apjomradīti ietaupījumi un/vai tīkla efekti, jaudas ierobežojumi un/vai lielas neatgūstamās izmaksas. Strukturālie šķēršļi var pastāvēt arī tad, ja pakalpojuma sniegšanai ir nepieciešams tīkla komponents, kuru nevar tehniski dublēt vai kura dublēšana ir ekonomiski neizdevīga.

(12) Juridiskiem vai regulatīviem šķēršļiem var būt tieša ietekme uz ienākšanas tirgū apstākļiem un/vai operatoru pozīcijām attiecīgajā tirgū. Regulētās nozarēs atļauju izsniegšanas procedūras, teritoriālie ierobežojumi, drošuma un drošības standarti un citas juridiskās prasības var atturēt no ienākšanas tirgū vai to aizkavēt. Tomēr juridisko un regulatīvo šķēršļu nozīme elektronisko sakaru tirgos samazinās. Juridiskie vai regulatīvie šķēršļi, kuri visticamāk, tiks likvidēti attiecīgajā piecu gadu laikposmā, parasti nebūtu jāuzskata par ienākšanas šķēršļiem pirmā kritērija izpildes izpratnē.

(13) Inovācijas virzītos tirgos, kam raksturīgs nepārtraukts tehnoloģiskais progress, piemēram, elektronisko sakaru tirgos, ienākšanas šķēršļi var pakāpeniski kļūt mazāk svarīgi. Šādos tirgos konkurences spiedienu bieži vien rada pašlaik tirgū vēl neesoši, bet inovētspējīgi potenciālie konkurenti. Tāpēc, nosakot konkrētos tirgus iespējamai *ex ante* regulēšanai, būtu jāņem vērā arī iespējas pārvarēt šķēršļus ienākšanai tirgū attiecīgajā laikposmā. Šis ieteikums nosaka tirgus, kuros ir gaidāms, ka šķēršļi ienākšanai tirgū saglabāsies nākamo 5–10 gadu laikā.

(14) Dažādos šķēršļus ienākšanai tirgū nevajadzētu aplūkot atsevišķi, bet gan kopā. Pat ja kādu šķērsli ienākšanai tirgū, atsevišķi ņemot, nevar uzskatīt par lielu, tam kopā ar citiem šķēršļiem var būt tāda kumulatīva ietekme, kas var liegt vai aizkavēt ienākšanu tirgū.

(15) Otrais kritērijs aplūko to, vai tirgus struktūrai ir tendence uz pilnvērtīgu konkurenci attiecīgajā laikposmā, ņemot vērā infrastruktūrā balstītās konkurences situāciju un perspektīvas, kā arī citus konkurences avotus, neraugoties uz šķēršļiem ienākšanai tirgū. Lai analīzē konstatētu pilnvērtīgu konkurenci, jākonstatē, ka tirgū radīsies pilnvērtīga konkurence arī bez *ex ante* regulējuma vai nu pārskata perioda laikā, vai pēc pārskata perioda, ja vien pārskata periodā jau ir skaidri vērojamas pozitīvas pārmaiņas tirgū. Piemēram, tādu produktu konverģence, kas piegādāti, izmantojot dažādas tīkla tehnoloģijas, var radīt konkurences spiedienu, ko īsteno operatori, kuri darbojas atšķirīgos produktu tirgos, un var izraisīt tirgu konverģenci.

(16) Pat tad, ja tirgum ir raksturīgi lieli ienākšanas šķēršļi, tajā var būt citi strukturālie faktori, kas tomēr var liecināt, ka attiecīgajā laikposmā tirgus būs tendēts uz kļūšanu par tādu, kurā valda pilnvērtīga konkurence. Tirgos, kur nākotnē var gaidīt tīklu skaita palielināšanos, šā kritērija piemērošana galvenokārt ietver infrastruktūrā balstītas konkurences situācijas un tās iespējamās turpmākās attīstības izvērtēšanu.

(17) Kad valstu regulatīvās iestādes izvērtē konkurences pietiekamību un regulatīvas iejaukšanās nepieciešamību, tām būtu jāņem vērā arī tas, vai jebkurš ieinteresētais uzņēmums var saņemt vairumtirdzniecības piekļuvi ar samērīgiem tirdzniecības noteikumiem, kas ļauj mazumtirdzniecības tirgū radīt ilgtspējīgus konkurences rezultātus galalietotāju interesēs. Komerciālie līgumi, ieskaitot līgumus par vairumtirdzniecības piekļuvi, kopieguldījumu līgumus un savstarpējas piekļuves līgumus starp operatoriem, kuri ir noslēgti uz ilgu laiku un ir ilgtspējīgi, var uzlabot konkurences dinamiku un galu galā atrisināt konkurences problēmas saistītajā mazumtirdzniecības tirgū, tādējādi ļaujot atteikties no vairumtirdzniecības tirgu regulēšanas. Tādējādi, ja šie līgumi atbilst konkurences tiesību principiem, tie būtu jāņem vērā, novērtējot, vai ir paredzams, ka nākotnē tirgū radīsies konkurence.

(18) Tehnoloģiju attīstība vai produktu un tirgu konverģence var izraisīt to, ka operatori, kuri darbojas atšķirīgos produktu tirgos, rada konkurences spiedienu cits uz citu. Šajā ziņā *OTT* [*over-the-top*] pakalpojumi, kurus patlaban pārsvarā neuzskata par tiešiem aizstājējiem tradicionālajiem pakalpojumiem, ko sniedz elektronisko sakaru pakalpojumu sniedzēji, un kuri jebkurā gadījumā nenodrošina fizisko un datu savienojamību, tomēr varētu kļūt nozīmīgāki turpmākajos gados atsevišķos mazumtirdzniecības tirgos, ņemot vērā tehnoloģiju turpmāko attīstību un to nepārtraukto paplašināšanos, un pēc tam radīt netiešu konkurences spiedienu vairumtirdzniecības tirgos.

(19) Lēmumam noteikt, ka tirgū var būt nepieciešams *ex ante* regulējums, vajadzētu būt atkarīgam arī no novērtējuma par konkurences tiesību aktu spēju pienācīgi novērst konstatētās tirgus nepilnības. Šā trešā kritērija mērķis ir novērtēt, cik piemēroti ir konkurences tiesību akti, lai novērstu konstatēto(-ās) pastāvīgo(-ās) tirgus nepilnību(-as), jo īpaši, ņemot vērā to, ka ar *ex ante* regulatīvajiem pienākumiem var efektīvi novērst konkurences tiesību pārkāpumus. Konkurences tiesību aktos balstīta iejaukšanās, visticamāk, būs nepietiekama, ja pastāvīgās(-o) tirgus nepilnības(-u) novēršanai būs vajadzīga bieža un/vai laicīga iejaukšanās. Šādos apstākļos *ex ante* regulējums būtu jāuzskata par piemērotu papildinājumu konkurences tiesībām. Kopumā tirgos, kam raksturīga ilgtspējīga un pilnvērtīga infrastruktūrā balstīta konkurence, būtu jāpietiek ar vispārīgo konkurences noteikumu piemērošanu.

(20) Šo trīs kumulatīvo kritēriju piemērošanai būtu jāierobežo regulēto tirgu skaits elektronisko sakaru nozarē un tādējādi jāsekmē pakāpeniska *ex ante* regulējuma samazināšana minētajā nozarē, attīstoties konkurencei attiecīgajos tirgos. Neatbilstība jebkuram no trim kritērijiem norādīs, ka tirgu nevar atzīt par tādu, kurā var būt nepieciešams *ex ante* regulējums. Ir svarīgi, ka *ex ante* regulatīvos pienākumus uzliek vairumtirdzniecības tirgum, lai nodrošinātu ilgtspējīgu konkurenci, tikai gadījumos, kad tajā ir viens vai vairāki uzņēmumi ar būtisku ietekmi tirgū un konkurences tiesību tiesiskās aizsardzības līdzekļi problēmas atrisināšanai nav pietiekami.

(21) Par jauniem jaunietekmes tirgiem uzskata tirgus, kuros produktu vai pakalpojumu novitātes dēļ ir grūti paredzēt pieprasījuma apstākļus vai iekļūšanas tirgū un piedāvājuma nosacījumus un kuriem tādēļ ir grūti piemērot trīs kritēriju pārbaudi. Lai veicinātu inovāciju, vienlaikus nepieļaujot, ka vadošais uzņēmums pilnīgi pārņem tirgu, šādiem tirgiem nevajadzētu uzlikt nepiemērotus *ex ante* regulatīvos pienākumus ([7]). Pastāvošās tīkla infrastruktūras pakāpeniskas atjaunināšanas rezultātā reti veidojas jauni vai jaunietekmes tirgi. Produkta neaizstājamība jākonstatē gan no pieprasījuma, gan piedāvājuma puses, un tikai pēc tam var secināt, ka tas neietilpst jau esošā tirgū. Jaunu mazumtirdzniecības pakalpojumu rašanās var izraisīt jauna, atvasināta vairumtirdzniecības tirgus izveidi, ja šādus mazumtirdzniecības pakalpojumus nevar nodrošināt, izmantojot pastāvošos vairumtirdzniecības produktus.

(22) Ņemot vērā konkurences, arī infrastruktūrā balstītas konkurences, attīstību, šis ieteikums nosaka tikai konkrētos tirgus vairumtirdzniecības līmenī, tāpat kā tas bija Iestādes 2016. gada ieteikumā. *Ex ante* regulējums, kas noteikts vairumtirdzniecības līmenī, būtu jāuzskata par pietiekamu, lai risinātu iespējamās konkurences problēmas saistītajā(-os) pakārtotajā(-os) mazumtirdzniecības tirgū(-os).

(23) Saskaņā ar Kodeksa 165. apsvērumu valstu regulatīvajām iestādēm būtu jāanalizē vismaz šajā ieteikumā norādītie tirgi, to skaitā tirgi, kuri ir norādīti, bet vairs netiek regulēti konkrētajos valsts vai vietējos apstākļos. Attiecībā uz šā ieteikuma pielikumā uzskaitītajiem tirgiem valstu regulatīvās iestādes tomēr var uzskatīt, ka, pamatojoties uz konkrētās valsts apstākļiem, ir lietderīgi veikt trīs kritēriju pārbaudi. Valstu regulatīvās iestādes var secināt, ka konkrētās valsts apstākļos trīs kritēriju pārbaude nav sekmīgi izturēta. Ja trīs kritēriju pārbaude nav sekmīgi izturēta kādā konkrētā tirgū, kas norādīts šajā ieteikumā, valstu regulatīvajām iestādēm nebūtu jāuzliek regulatīvi pienākumi šajā tirgū.

(24) Valstu regulatīvajām iestādēm būtu jāanalizē arī tirgi, kas nav norādīti šajā ieteikumā, bet tiek regulēti to jurisdikcijas teritorijā, pamatojoties uz iepriekšējām tirgus analīzēm, vai citi tirgi, ja šīm iestādēm ir pietiekams pamats uzskatīt, ka trīs kritēriju pārbaude ir sekmīgi izturēta. Tādējādi valstu regulatīvās iestādes var noteikt arī citus konkrētus produktu un pakalpojumu tirgus, kas nav uzskaitīti šajā ieteikumā, ja tās var pierādīt, ka valsts kontekstā šie tirgi iztur trīs kritēriju pārbaudi.

(25) Veicot tirgus analīzi saskaņā ar Kodeksa 67. pantu, gan valstu regulatīvajām iestādēm, gan Iestādei analīze būtu jāsāk ar mazumtirdzniecības tirgiem. Tirgus novērtējums būtu jāveic, ņemot vērā nākotnes perspektīvu situācijā, kad nav regulējuma, kas pamatotos uz būtiskas ietekmes konstatēšanu tirgū, un sākot ar pašreizējiem tirgus apstākļiem. Analīzē, ņemot vērā gaidāmo vai paredzamo tirgus attīstību, būtu jānovērtē, vai paredzams, ka tirgū būs konkurence, un vai jebkāds konkurences trūkums būs ilgstošs. Analīzē būtu jāņem vērā tādu cita veida regulējumu ietekme visā attiecīgajā regulējuma laikposmā, kas piemērojami konkrētajam mazumtirdzniecības tirgum un saistītajam vairumtirdzniecības tirgum vai tirgiem.

(26) Ja, raugoties no nākotnes perspektīvas, attiecīgajā mazumtirdzniecības tirgū nav paredzama pilnvērtīga konkurence bez *ex ante* regulējuma, saskaņā ar Kodeksa 67. pantu būtu jānosaka un jāanalizē atbilstīgais(-ie) vairumtirdzniecības tirgus(-i), kurā(-os) var būt nepieciešams *ex ante* regulējums. Turklāt, analizējot attiecīgā(-o) vairumtirdzniecības tirgus(-u) robežas un tirgus dalībnieku ietekmi tajā/tajos, lai noskaidrotu, vai tajā/tajos ir pilnvērtīga konkurence, būtu jāņem vērā tiešais un netiešais konkurences spiediens neatkarīgi no tā, vai šis spiediens izriet no elektronisko sakaru tīkliem, elektronisko sakaru pakalpojumiem vai cita veida pakalpojumiem vai lietojumiem, kas no galalietotāju viedokļa ir līdzvērtīgi.

([7]) Sk. 23. apsvērumu Iestādes 2022. gada 16. novembra Pamatnostādnēs par tirgus analīzi un būtiskas ietekmes tirgū novērtēšanu saskaņā ar elektronisko sakaru tīklu un pakalpojumu tiesisko regulējumu, kas minēts Līguma par Eiropas Ekonomikas zonu XI pielikumā ("Iestādes pamatnostādnes par tirgus analīzi un BIT novērtēšanu"), kuras publicētas šeit, un Kodeksa 163. apsvērumu.

(27) Nosakot konkrētos vairumtirdzniecības tirgus, kuros var būt nepieciešams *ex ante* regulējums, valstu regulatīvajām iestādēm būtu jāsāk ar tā tirgus analīzi, kas ir visvairāk augšupējais, raugoties no tā mazumtirdzniecības tirgus pozīcijas, kurā ir konstatētas konkurences problēmas. Valstu regulatīvajām iestādēm būtu jāveic to tirgu analīze, kas ir pakārtoti regulētajam izejresursam augšupējā tirgū, lai noteiktu, vai tajos pastāvētu pilnvērtīga konkurence, ja augšupējos tirgos būtu ieviests regulējums, un šī analīze jāveic par katru šādu lejupēju tirgu līdz attiecīgajam mazumtirdzniecības tirgum.

(28) Visvairāk augšupējais tirgus atkarībā no apstākļiem valstī var sastāvēt no vispārīgākiem starptirgu vairumtirdzniecības produktiem vai tos ietvert; par piemēru var minēt piekļuvi fiziskai infrastruktūrai (piemēram, piekļuvi kanālam) vai pasīvās piekļuves produktus. Proti, ja pastāv inženiertehniskā infrastruktūra un to var izmantot atkārtoti, efektīva piekļuve šādai infrastruktūrai var ievērojami atvieglot ļoti augstas veiktspējas tīklu izvēršanu un veicināt infrastruktūrā balstītas konkurences attīstību, kas sniegs ieguvumu galalietotājiem.

(29) Šo iemeslu dēļ Iestāde ir vērtējusi, vai šajā ieteikumā ir lietderīgi iekļaut atsevišķu tirgu, kurā tirgo piekļuvi fiziskai infrastruktūrai. Tomēr, tā kā visā EEZ būtiski atšķiras tīkla topoloģijas, visuresošo kabeļkanālu pieejamība un pieprasījuma līmenis attiecībā uz piekļuvi kabeļkanāliem un stabiem, Iestāde atbilstīgi novērtējumam Komisijas Ieteikumā (ES) 2020/2245 secināja, ka pašlaik EEZ līmenī nevar konstatēt atsevišķu tirgu, kurā tirgo piekļuvi fiziskai infrastruktūrai, tāpēc tas nebūtu iekļaujams to tirgu sarakstā, kuros var būt nepieciešams *ex ante* regulējums.

(30) Turklāt Kodeksa 72. pants ļauj valstu regulatīvajām iestādēm kā atsevišķu tiesiskās aizsardzības līdzekli uzlikt pienākumu piešķirt piekļuvi inženiertehniskajai infrastruktūrai jebkurā konkrētā vairumtirdzniecības tirgū. Šāds pienākums nodrošināt piekļuvi inženiertehniskajai infrastruktūrai var būt pamatots neatkarīgi no tā, vai fiziskā infrastruktūra, kurai tiek piešķirta piekļuve, ietilpst regulētajā konkrētajā tirgū, un valstu regulatīvajām iestādēm, pirms tiek uzlikti citi piekļuves pienākumi lejupējos tirgos, būtu jāapsver iespēja uzlikt minēto pienākumu, ja tas ir samērīgs un pietiekams, lai veicinātu konkurenci galalietotāju interesēs.

(31) Platjoslas vairumtirdzniecības tirgos virtuālās piekļuves produkti var būt veidoti tā, ka tiem ir līdzīgas vai vienādas produkta īpašības neatkarīgi no vietas, kur atrodas piekļuves pārtveres punkts. Tādējādi var būt tehniski iespējams nodrošināt platjoslas vairumtirdzniecības piekļuvi centrālā vai vietējā līmenī tā, ka pakalpojuma kvalitāte abos gadījumos ir līdzīga gan no piekļuves prasītāja, gan no galalietotāju viedokļa. Šajā kontekstā aizstājamības analīzes gaitā būtu jāanalizē gan produkta īpašības, gan piekļuves prasītāju vēlme migrēt starp piekļuves punktiem vai izmantot dažādus pārtveres punktus tīkla arhitektūrā.

(32) Daudzi alternatīvie operatori ir veikuši pakāpeniskus ieguldījumus un izveidojuši savus tīklus līdz pat vietējam piekļuves punktam. Šie operatori, visticamāk, neuzskatīs centrālās piekļuves produktus par vietējās piekļuves aizstājējiem, jo tas padarītu nelietderīgus viņu pašu tīkla infrastruktūrā veiktos ieguldījumus. Vienlaikus jāatzīst, ka piekļuves tīkls ir visgrūtāk replicējamā tīkla daļa, jo rodas lielas neatgūstamās izmaksas par tīkla izvēršanu salīdzinājumā ar klientu skaitu, kuri var gūt labumu no šādas izvēršanas.

(33) Lai gan ir vērojams infrastruktūrā balstītas konkurences pieaugums, vietējai piekļuvei joprojām ir raksturīgi lieli šķēršļi ienākšanai tirgū un tā tiek regulēta lielākajā daļā EEZ valstu. Vietējās piekļuves vairumtirdzniecības tirgus joprojām iztur trīs kritēriju pārbaudi, ņemot vērā to, ka piekļuves tīkls ir tā tīkla daļa, kuru ir visgrūtāk replicēt. Tomēr uz nākotni vērstā perspektīvā šķēršļus ienākšanai centrālās piekļuves tirgū vairs nevar uzskatīt par lieliem un ilglaicīgiem EEZ līmenī, jo tirgū ir vērojama virzība uz pilnvērtīgu konkurenci, pateicoties alternatīvu platformu klātbūtnei, maģistrālo līniju jaudas plašajai komerciālajai pieejamībai un vietējā līmenī savstarpēji savienotu operatoru spējai nodrošināt centralizētu piekļuvi. Ja dažādos pārtveres punktos pieejamos piekļuves produktus konkrētajos valsts apstākļos atzītu par aizstājējiem, būtu jākonstatē, ka tirgus aptver visus šādus produktus. Vai tik plašs tirgus iztur trīs kritēriju pārbaudi – tas jānosaka katrā gadījumā atsevišķi.

(34) Pateicoties palielinātajām elektronisko sakaru tīklu spējām, šie tīkli, kas nodrošina plašpatēriņa produktus, var apmierināt pat noteiktu komerciālo klientu savienojamības vajadzības. Tomēr ievērojamam komerciālo klientu tirgus segmentam, kā arī jaunajam pieprasījumam, ko rada rūpniecības digitalizācija un tādi sociālekonomiskie virzītājspēki kā sabiedriskie pakalpojumi, piemēram, slimnīcas un skolas, būs nepieciešami arī īpaši atvēlēti savienojumi. Tāpēc dažiem uzņēmumiem joprojām būs vajadzīgi produkti ar tādām iezīmēm, kas atšķiras no plašpatēriņa produktu iezīmēm.

(35) Lai konkretizētu tirgus robežas īpaši atvēlētajai jaudai un citiem komerciālo klientu piekļuves produktiem, valstu regulatīvajām iestādēm būtu jāņem vērā vairāki faktori, piemēram, dažādas produkta funkcionalitātes un paredzētais lietojums, cenu izmaiņas laika gaitā un cenu krusteniskais elastīgums, vienlaikus nodrošinot, ka konkrētie vairumtirdzniecības produkti atbilst konstatētajai mazumtirdzniecības tirgus problēmai. Īpaši atvēlētās jaudas produktu iezīmes, kas tos atšķir no citiem produktiem, ir spēja nodrošināt īpaši atvēlētus un sāncensību izslēdzošus savienojumus un simetriskus ātrumus, un šīs iezīmes būtu jānovērtē, veicot aizstājamības analīzi, tāpat kā produktiem citos tirgos.

(36) Būtiski ir paplašinājusies tādu alternatīvu infrastruktūru izvēršana, kas nodrošina īpaši atvēlētu optiskās šķiedras savienojamību uzņēmumiem, jo īpaši blīvāk apdzīvotās vietās, komerciālajos centros un uzņēmējdarbības rajonos. Tomēr var būt tādas teritorijas, kurās pat tad, ja ir ekonomiski izdevīgi izvērst alternatīvu infrastruktūru plašpatēriņa savienojamībai, apkalpojamā tirgus lieluma dēļ var būt mazāk ekonomiski izdevīgi dublēt tīklus, kas nodrošina izolētus īpaši atvēlētus savienojumus. Tā kā šādās teritorijās ar mazāku iedzīvotāju blīvumu nav infrastruktūrā balstītas konkurences, rodas risks, ka bez regulējuma pieprasījums pēc īpaši atvēlētas jaudas netiks apmierināts ar konkurētspējīgiem piedāvājumiem.

(37) Maz ticams, ka abos iepriekš minētajos vairumtirdzniecības piekļuves tirgos konkurences problēmas būs viendabīgas visā attiecīgajā EBTA valstī, un šādiem tirgiem būtu jāveic rūpīga ģeogrāfiskā analīze. Tāpēc, kad valstu regulatīvās iestādes saskaņā ar Kodeksa 64. panta 3. punktu nosaka konkrētos tirgus, tām būtu jāapzina ģeogrāfiskie apgabali, kuros konkurences apstākļi ir pietiekami viendabīgi un kurus var atšķirt no kaimiņos esošajiem apgabaliem, kur dominējošie konkurences apstākļi ir būtiski atšķirīgi, īpaši ņemot vērā to, vai potenciālais operators, kam ir būtiska ietekme tirgū, rīkojas vienveidīgi visā tīkla teritorijā vai arī saskaras ar būtiski atšķirīgiem konkurences apstākļiem, kuri dažos apgabalos tā darbību ierobežo, bet citos neierobežo.

(38) Līdz šim valstu regulatīvās iestādes lielāko daļu tirgu uzskatīja par nacionāliem tirgiem, jo vēsturisko operatoru vara kabeļu tīkli aptvēra visu valstu teritoriju. Tomēr, turpinoties alternatīvo tīklu izvēršanai, konkurences apstākļi var būtiski un pastāvīgi atšķirties starp dažādiem vienas un tās pašas EBTA valsts apgabaliem (piemēram, starp pilsētām un lauku apvidiem) un tādējādi radīt nepieciešamību noteikt atsevišķus ģeogrāfiskos tirgus.

(39) Lai noteiktu ģeogrāfisko tirgu, valstu regulatīvajām iestādēm būtu jānosaka ģeogrāfiskā pamatvienība kā sākumpunkts konkurences apstākļu novērtēšanai. Šāda vienība var atbilst tīkla topoloģijai vai administratīvajām robežām atkarībā no valsts apstākļiem. Jebkurā gadījumā saskaņā ar Iestādes praksi ([8]) šai ģeogrāfiskajai vienībai vajadzētu būt a) atbilstoša lieluma, t. i., pietiekami mazai, lai nepieļautu būtiskas konkurences apstākļu atšķirības katras vienības ietvaros, bet arī pietiekami lielai, lai nebūtu vajadzīga resursietilpīga un apgrūtinoša mikroanalīze, kas varētu izraisīt tirgus sadrumstalotību, b) spējīgai atspoguļot visu attiecīgo operatoru tīkla struktūru un c) ar skaidrām un laika gaitā nemainīgām robežām. Attiecībā uz b) nosacījumu valstu regulatīvajām iestādēm attiecīgā gadījumā būtu jāizmanto tīklu ģeogrāfiskais apsekojums, kas veikts saskaņā ar Kodeksa 22. pantu.

(40) Ievērojot konkurences tiesību principus un pamatojoties uz iepriekš aprakstīto ģeogrāfisko vienību analīzi, valstu regulatīvajām iestādēm pēc tam būtu jānosaka ģeogrāfisko tirgu tvēruma pirmā definīcija, apvienojot tās vienības, kurās ir līdzīgi konkurences apstākļi. Valstu regulatīvajām iestādēm konkurences apstākļi būtu jānovērtē uz nākotni vērstā perspektīvā, aplūkojot strukturālos un uzvedības rādītājus un saskaņā ar Kodeksa 64. panta 3. punktu īpaši ņemot vērā infrastruktūrā balstītas konkurences nozīmību. Šādi rādītāji cita starpā var būt tīklu pārklājums, konkurējošo tīklu skaits, to attiecīgās tirgus daļas, tirgus daļu izmaiņu tendences, lokalizēta vai vienota cenu noteikšana, pieprasījuma iezīmes, pakalpojumu sniedzēja maiņa un klientu mainība. Rezultātā iegūtā ģeogrāfisko tirgu definīcija būtu jāsalīdzina ar pieprasījuma un piedāvājuma puses aizstājamības analīzi. Šajā posmā var kopā analizēt ģeogrāfiskos tirgus, kuri neatrodas blakus, bet kuru konkurences apstākļi ir līdzīgi.

([8]) Īpaši sk. Iestādes Pamatnostādnes par tirgus analīzi un BIT novērtēšanu.

(41) Tirgu noteikšanas posmā būtu jāņem vērā būtiskās konkurences apstākļu atšķirības uz nākotni vērstā perspektīvā. Lai novērstu mazāk nozīmīgas vai mazāk stabilas konkurences apstākļu atšķirības, var izmantot tiesiskās aizsardzības līdzekļu segmentāciju, tai skaitā tiesiskās aizsardzības līdzekļus periodiski vai pēc vajadzības pielāgot, tai pašā laikā neapdraudot regulējuma prognozējamību.

(42) Ar Kodeksa 75. pantu Komisija ir pilnvarota pieņemt deleģēto aktu ([9]), ar ko nosaka vienotu maksimālo EEZ mēroga mobilā balss savienojuma pabeigšanas tarifu un vienotu maksimālo EEZ mēroga fiksētā balss savienojuma pabeigšanas tarifu (kopā – "EEZ mēroga balss savienojuma pabeigšanas tarifi"). EEZ mēroga balss savienojuma pabeigšanas tarifi tiks tieši piemēroti visiem fiksētā un mobilā balss savienojuma pabeigšanas pakalpojumu sniedzējiem visā EEZ. EEZ mēroga vienoto balss savienojuma pabeigšanas tarifu pamatā ir savienojuma pabeigšanas pakalpojumu sniegšanas faktiskās izmaksas. EEZ mēroga balss savienojuma pabeigšanas tarifu piemērošana ierobežos mobilo un fiksēto sakaru operatoru iespējas noteikt pārmērīgus savienojuma pabeigšanas tarifus. Tādējādi izzudīs pārmērīgu savienojuma pabeigšanas tarifu risks, kas ir visnopietnākais drauds konkurencei šajos tirgos. Saistībā ar stingro orientāciju uz izmaksām, kas tiks piemērota, nosakot EEZ mēroga balss savienojuma pabeigšanas tarifus, kā paredzēts Kodeksā, savienojuma pabeigšanas tarifiem vajadzētu būt līdzīgiem tiem, kas ir paredzami konkurenciālos tirgos. Tādējādi savienojuma pabeigšanas tirgi EEZ līmenī vairs neizturēs trīs kritēriju pārbaudi.

(43) Tomēr īpaši apstākļi var pamatot savienojuma pabeigšanas tirgu atsevišķu aspektu regulēšanu dažās EBTA valstīs. Īpaši valsts apstākļi var norādīt uz to, ka šie tirgi nav tendēti uz konkurenci nākotnes perspektīvā, vai arī uz to, ka tajos turpina pastāvēt konkurences problēmas. Tā var būt gadījumos, kad operatoriem tiek liegti starpsavienojumi vai rodas problēmas saistībā ar zvanu no viņu tīkla pabeigšanu citu operatoru tīklos. Valstu regulatīvajām iestādēm šādas problēmas būtu jārisina, vai nu uzliekot uz BIT balstītus pienākumus, kas nav cenu kontrole, ja tiek izturēta trīs kritēriju pārbaude, vai arī izmantojot citus piemērotus regulatīvos instrumentus, t. i., Kodeksa 61. panta 2. punktu, ja tiek izpildīti tajā minētie nosacījumi.

(44) Starp šā ieteikuma pielikumā uzskaitītajiem tirgiem vairs nav iekļauti trīs tirgi, kas bija minēti Iestādes 2016. gada ieteikumā, jo tie neiztur trīs kritēriju pārbaudi, t. i., vairumtirdzniecības līmeņa savienojuma pabeigšana atsevišķos publiskos telefona tīklos fiksētā atrašanās vietā (1. tirgus), vairumtirdzniecības līmeņa balss savienojuma pabeigšana individuālos mobilajos tīklos (2. tirgus) un plašpatēriņa produktu vairumtirdzniecības līmeņa centralizēta piekļuve fiksētā vietā (3.b tirgus).

(45) Pārējiem tirgiem, kas minēti Iestādes 2016. gada ieteikumā, proti, 3.a tirgum (vairumtirdzniecības līmeņa vietēja piekļuve fiksētā vietā) un 4. tirgum (vairumtirdzniecības līmeņa augstas kvalitātes piekļuve fiksētā vietā), kas turklāt tiek daļēji pārdefinēts, joprojām ir vajadzīgs *ex ante* regulējums, jo tie iztur trīs kritēriju pārbaudi EEZ līmenī. Valstu regulatīvajām iestādēm, nosakot šo tirgu robežas, jo īpaši ģeogrāfiskās robežas, būtu jāņem vērā valstu konkrētie apstākļi.

(46) Lai, nosakot to, vai konkrētajā tirgū ir vajadzīgs *ex ante* regulējums, pienācīgi ņemtu vērā saistītajiem tirgiem uzliktā regulējuma ietekmi, valstu regulatīvajām iestādēm būtu jānodrošina, ka saistītie tirgi tiek analizēti konsekventi un, ja iespējams, vienlaicīgi vai iespējami drīz cits pēc cita.

(47) Izvērtējot, vai grozīt vai saglabāt spēkā esošos regulatīvos pienākumus, valstu regulatīvajām iestādēm būtu jāpiemēro trīs kritēriju pārbaude arī tiem tirgiem, kas minēti Iestādes 2004. gada 14. jūlija ieteikuma ([10]), Iestādes 2008. gada 5. novembra ieteikuma ([11]) un Iestādes 2016. gada ieteikuma pielikumos, bet vairs nav uzskaitīti šā ieteikuma pielikumā.

([9]) Komisijas Deleģētā regula (ES) 2021/654 (2020. gada 18. decembris), ar ko Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu (ES) 2018/1972 papildina, nosakot vienotu maksimālo Savienības mēroga mobilā balss savienojuma pabeigšanas tarifu un vienotu maksimālo Savienības mēroga fiksētā balss savienojuma pabeigšanas tarifu (OV L 137, 22.4.2021., 1. lpp.) (minēta EEZ līguma XI pielikuma 5.czsc punktā).

([10]) EBTA Uzraudzības iestādes Ieteikums Nr. 194/04/COL (2004. gada 14. jūlijs) par attiecīgajiem produkta un pakalpojumu tirgiem elektronisko komunikāciju nozarē, kas pieejami *ex ante* regulai saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2002/21/EK par kopējiem reglamentējošiem noteikumiem attiecībā uz elektronisko komunikāciju tīkliem un pakalpojumiem, kā iekļauts Eiropas Ekonomikas zonas līgumā (OV L 113, 27.4.2006., 18. lpp., un EEZ papildinājums Nr. 21, 27.4.2006., 33. lpp.).

([11]) EBTA Uzraudzības iestādes Ieteikums (2008. gada 5. novembris) par attiecīgajiem produkta un pakalpojumu tirgiem elektronisko sakaru nozarē, kuros var būt nepieciešams *ex ante* regulējums, pamatojoties uz EEZ līguma XI pielikuma 5.cl punktā minēto aktu (Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2002/21/EK par kopējiem reglamentējošiem noteikumiem attiecībā uz elektronisko komunikāciju tīkliem un pakalpojumiem), kas piemērots ar Līguma 1. protokolu un nozares labojumiem, kas iekļauti šā līguma XI pielikumā (OV C 156, 9.7.2009., 18. lpp., un EEZ papildinājums Nr. 36, 9.7.2009., 1. lpp.).

(48) Par šo ieteikumu ir notikusi apspriešanās ar EBTA valstu regulatīvajām iestādēm un Komisiju ([12]),

IESAKA:

1. Saskaņā ar Kodeksa 64. panta 3. punktu atbilstīgi apstākļiem valstī nosakot konkrētos tirgus, valstu regulatīvajām iestādēm būtu jāanalizē pielikumā norādītie produktu un pakalpojumu tirgi.

2. Ja valstu regulatīvās iestādes uzskata, ka kādā no pielikumā norādītajiem tirgiem var nebūt nepieciešams *ex ante* regulējums konkrētajos valsts apstākļos, tām būtu jāveic trīs kritēriju pārbaude un jāpierāda (un Iestāde to pārbaudīs), ka nav izpildīts vismaz viens no Kodeksa 67. panta 1. punktā minētajiem trim kritērijiem.

3. Nosakot konkrētus ģeogrāfiskos tirgus valsts teritorijā saskaņā ar Kodeksa 64. panta 3. punktu, valstu regulatīvajām iestādēm būtu jāveic pieprasījuma un piedāvājuma puses aizstājamības sīka analīze, sākot no piemērotas ģeogrāfiskas vienības un apvienojot tādas vienības, kurās ir līdzīgi konkurences apstākļi. Konkurences apstākļu novērtējumam vajadzētu būt vērstam uz nākotni un cita starpā būtu jāpamatojas uz konkurējošo tīklu skaitu un iezīmēm, tirgus daļu sadalījumu un tendencēm, cenām un uzvedības modeļiem.

4. Šis ieteikums neskar tirgus definīcijas, tirgus analīžu rezultātus un regulatīvos pienākumus, ko valstu regulatīvās iestādes noteikušas saskaņā ar tiesisko regulējumu, kurš bija spēkā pirms šā ieteikuma pieņemšanas dienas.

5. Šis ieteikums ir adresēts EBTA valstīm.

Briselē, 2025. gada 9. aprīlī

EBTA Uzraudzības iestādes vārdā –
priekšsēdētājs
Arne RØKSUND

kolēģijas loceklis
Stefan BARRIGA

atbildīgais kolēģijas loceklis
Árni Páll ÁRNASON

līdzparakstījusies
Tieslietu un administratīvo lietu nodaļas direktore
Melpo-Menie JOSÉPHIDÈS

([12]) Apspriešanās notika no 2025. gada 12. februāra līdz 2025. gada 5. martam.

PIELIKUMS

1. tirgus: vairumtirdzniecības līmeņa vietējā piekļuve fiksētā atrašanās vietā

2. tirgus: vairumtirdzniecības līmeņa īpaši atvēlētā jauda